

Rapportage vraag en aanbod

Gemeente Schouwen-Duiveland

KENNISCENTRUM
KUSTTOERISME

Voorwoord

Aanleiding

Gemeente Schouwen-Duiveland hecht veel belang aan kennis over de ontwikkelingen in de vrijetijdssector. De gastvrijheidseconomie is immers een van de economische pijlers. Daarom werken gemeente Schouwen-Duiveland en HZ Kenniscentrum Kusttoerisme nauw samen. De onderzoeken die wij als kenniscentrum doen voor Schouwen-Duiveland is een combinatie van cijfers en ontwikkelingen van de vrijetijdssector, sentimenten uit de samenleving en impact van de sector op de leefomgeving. Het verkrijgen van deze inzichten is bijvoorbeeld belangrijk voor de Agenda Toerisme 2018 – 2026 en voor het formuleren en evalueren van beleidsdoelstellingen.

Deze rapportage biedt inzicht in de cijfermatige ontwikkeling van het verblijfsbezoek, zowel toeristisch aanbod als toeristische overnachtingen, alsmede de economische waarde van toerisme voor de gemeente.

Het belang van de vrijetijdssector

In het Coalitieakkoord 2022-2026 'Samen koers houden' geeft gemeente Schouwen-Duiveland aan dat zij 'in de komende 30 jaar recreatie en toerisme wil koesteren, versterken en verduurzamen. Het is haar strategie dat Schouwen-Duiveland in 2040 een vakantie-eiland is waar toerisme op draagvlak onder de inwoners kan rekenen en dat mede daardoor zij vol zelfvertrouwen de concurrentie kan aangaan met binnen- en buitenlandse bestemmingen'. Toerisme wordt gepositioneerd als een middel om de leefbaarheid en de vitaliteit van de economie op Schouwen-Duiveland te bevorderen.

Over HZ Kenniscentrum Kusttoerisme

HZ Kenniscentrum Kusttoerisme is dé kennispartner in het vrijetijdsdomein in de Zuidwestelijke Delta. Als onderdeel van HZ University of Applied Sciences hebben we toegang tot een rijk kennisnetwerk van onderzoek, beleid en praktijk. We streven ernaar het vrijetijdsdomein in Zeeland met kennis te ondersteunen, met als doel het domein haar meerwaarde voor Zeeland te laten optimaliseren en de overheid te ondersteunen bij het maken van strategische keuzes. Hierbij geldt het toekomstbeeld Bestemming Zeeland 2030 als uitgangspunt, met de ambitie een optimale balans te creëren tussen inwoners, economie, natuur en leefomgeving. Vanuit diverse invalshoeken brengen we kennis en methoden bijeen om antwoord te geven op actuele vraagstukken van ondernemers, overheden en maatschappelijke organisaties.

HZ Kenniscentrum Kusttoerisme werkt samen met partners elders in het land stapsgewijs aan betere data over toerisme in Nederland, zowel op landelijk, provinciaal als lokaal niveau. Deze ontwikkeling is gericht op de opbouw van een robuust, samenhangend geheel van data, dat geschikt is voor vergelijkingen door de jaren heen en voor vergelijkingen met omringende regio's. Vanuit de samenhang in data worden trends en ontwikkelingen door de jaren heen goed zichtbaar, ook in relatie tot omliggende regio's. Op basis daarvan kunnen goed onderbouwd beleidskeuzes worden gemaakt. HZ Kenniscentrum Kusttoerisme geeft geen advies; keuzes zijn aan de gemeente op basis van het beschikbare cijfermateriaal.

Colofon

©2023, HZ Kenniscentrum Kusttoerisme

Deze rapportage is samengesteld door HZ Kenniscentrum Kusttoerisme, in opdracht van Gemeente Schouwen-Duiveland.

Alle teksten en visuals in deze uitgave mogen vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden, mits met bronvermelding. Dit geldt niet voor de foto's. Hoewel wij bij de totstandkoming van deze uitgave de grootst mogelijke zorgvuldigheid hebben betracht, bestaat altijd de mogelijkheid dat bepaalde informatie niet klopt, of na verloop van tijd verouderd, of niet meer juist is. Waar bekend zijn de bronnen vermeld.

HZ Kenniscentrum Kusttoerisme
p/a HZ University of Applied Sciences
Postbus 364, 4380 AJ Vlissingen
Telefoon: 0118 - 489 885
E-mail: kenniscentrumtoerisme@hz.nl
Website: www.kenniscentrumtoerisme.nl

Onderzoeksteam

Maarten Soeters
Noëlle Verhage
Simone Romijn

Foto's

Simone Romijn

Inhoudsopgave

1. Aanbod verblijfsaccommodaties op Schouwen-Duiveland	pagina 3
Verblijfsaanbod Schouwen-Duiveland	pagina 4
Ontwikkeling verblijfsaanbod 2018-2022	pagina 5
Planvoorraad verblijfsaccommodaties	pagina 5
Spreiding verblijfsaanbod over de gemeente	pagina 6
2. Overnachtingen op Schouwen-Duiveland	pagina 7
Overnachtingen op Schouwen-Duiveland	pagina 8
Overnachtingen naar accommodatietype	pagina 9
Spreiding overnachtingen over de gemeente	pagina 10
3. Het economisch belang van toerisme op Schouwen-Duiveland	pagina 11
4. Bijlagen	pagina 19

1. Aanbod verblijfsaccommodaties op Schouwen-Duiveland

Verblijfsaanbod Schouwen-Duiveland

HZ Kenniscentrum Kusttoerisme beheert een database met alle toeristische verblijfsaccommodaties in Zeeland, variërend van hotels tot B&B's, van campings tot jachthavens en van bungalowparken tot particuliere kamerverhuur. Deze database verblijfsaccommodaties wordt jaarlijks geactualiseerd.

Tabel 1 toont het aanbod per accommodatietype. Schouwen-Duiveland telt in 2022 24.830 accommodatie eenheden met circa 105.270 slaapplekken¹. Er zijn in dezelfde periode ruim 34.500 inwoners. Dit betekent dat in de toeristische piekperioden het aantal mensen dat op het eiland verblijft een veelvoud is van het aantal inwoners.

De meest voorkomende accommodatietype zijn de jaarplaatsen, met circa 27% van de eenheden. Als hierbij de particuliere vakantiewoningen/appartementen² en vaste ligplaatsen in de jachthaven worden geteld, dan zijn deze accommodaties voor 'vaste gasten' samen goed voor 58%³ van het aanbod.

Zeeland telt in totaal ruim 347.000 slaapplekken voor toeristen en nog eens 12.200 ligplaatsen in jachthavens. Schouwen-Duiveland heeft met 105.270 slaapplekken het grootste aandeel in Zeeland, namelijk 30%. De vier kustgemeenten - Schouwen-Duiveland, Noord-Beveland, Veere en Sluis - hebben samen meer dan 80% van het aantal toeristische slaapplekken.

Tabel 1 | Aanbod verblijfsaccommodaties op Schouwen-Duiveland per accommodatietype 2022

Aantal accommodaties [#]	Aantal eenheden	Aantal slaapplekken
Kamers (Hotel / Hostel / Pension / B&B)	1.160	2.580
Vakantiewoningen / appartementen (bedrijfsmatige verhuur)	1.450	7.940
Vakantiewoningen / chalets / appartementen / kamers (particulier eigendom) ^{&}	4.580	22.660
Groepsaccommodaties	30	950
Jaarplaatsen [§]	6.640	33.050
Toeristische kampeerplaatsen [§]	6.220	31.110
Camperplaatsen [§]	490	2.460
Verhuurchalets	790	3.780
Tenthuisjes	140	700
Trekkershutten & overige kampeeraccommodaties	20	60
Vaste ligplaatsen [^]	3.060	
Passantenplaatsen	260	
Totaal*	24.830	105.270

Aantal eenheden en slaapplekken zijn afzonderlijk afgerond op tientallen.

& Indien het aantal slaapplekken per eenheid niet bekend was, is gerekend met 5 slaapplekken per vakantiewoning en 4 slaapplekken per appartement.

§ Gerekend met 5 slaapplekken per toeristische kampeerplaats, overeenkomstig de methode van het CBS.

^ Voor ligplaatsen zijn geen slaapplekken berekend.

¹ In de praktijk zullen niet alle bedden bezet zijn.

² Particuliere vakantiewoningen en -appartementen kunnen ook recreatief worden verhuurd.

³ $(6.640 + 4.580 + 3.060) / 24.830 = 58\%$

Ontwikkeling verblijfsaanbod 2018-2022

Op hoofdlijnen kan een vergelijking worden gemaakt met de cijfers na 2018. Hieruit is op te maken dat het aantal slaappleatsen op Schouwen-Duiveland met 3% is afgenomen sinds 2018. Dit betekent overigens niet automatisch dat het aantal eenheden is afgenomen. Het vervangen van een kampeerplaats met 5 slaapplekken voor bijvoorbeeld een vakantiewoning voor 2 personen zorgt voor een afname van 3 slaappleatsen.

Tabel 2 | Ontwikkeling aantal slaappleatsen op Schouwen-Duiveland 2018-2022

Type aanbod	S-D 2018	S-D 2020	S-D 2021	S-D 2022	Verschil 2018-2022
Logies met hotel-dienstverlening (hotel e.d.)	2.300	2.600	2.800	2.700	+19%
Verblijfsrecreatie (camping, vakantiewoning e.d.)	106.600	104.000	102.900	102.500	-4%
Totaal	108.900	106.500	105.600	105.300	-3%
Waterrecreatie (jachthaven) in eenheden	3.400	3.400	3.300	3.300	-3%

*Alle getallen in bovenstaande tabel zijn afzonderlijk afgerond.

Planvoorraad verblijfsaccommodaties

Om inzicht te krijgen in de voorgenomen veranderingen in het verblijfsaanbod werkt HZ Kenniscentrum Kusttoerisme met een database planvoorraad. Deze database omvat alle plannen die daadwerkelijk 'in procedure' zijn. Hierbij kunnen de volgende fases worden onderscheiden: status onbekend, initiatieffase, in procedure, goedgekeurd, in aanbouw en gerealiseerd. Deze database is ontwikkeld in opdracht van Provincie Zeeland en wordt samen met alle Zeeuwse gemeenten, waaronder Schouwen-Duiveland, gevuld en up-to-date gehouden.

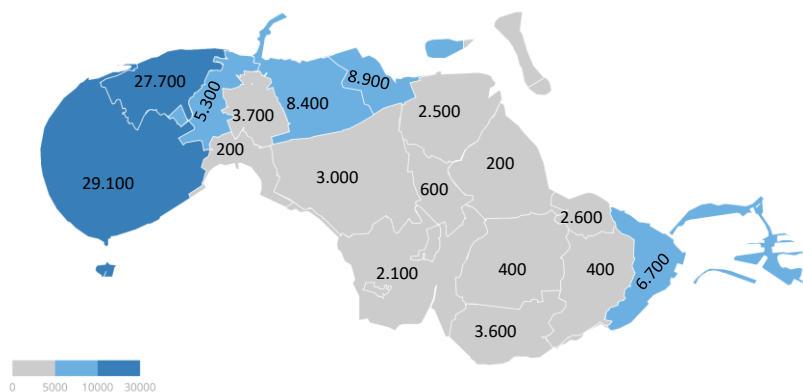
De database planvoorraad laat voor gemeente Schouwen-Duiveland zien dat er momenteel (eind 2023) 6 initiatieven lopen. Het gaat hier om een combinatie van wijziging bestaande accommodaties (saldo - 513) en nieuwvesting (saldo +17). Deze 6 initiatieven zijn goedgekeurd en bevinden zich in de kernen Renesse, Scharendijke, Burgh-Haamstede en Zonnemaire.

Spreiding verblijfsaanbod over de gemeente

Figuur 1 laat het aantal slaapplekken per woonplaats⁴ zien. Hier wordt zichtbaar dat het merendeel van het aanbod gecentreerd is op de Kop van Schouwen.

Wanneer het aantal toeristische slaapplekken tegen het aantal inwoners wordt afgezet, valt op dat de gemeente 3 keer zo veel toeristische slaapplekken telt als inwoners. Het aantal toeristische slaapplekken per inwoner loopt nog verder op wanneer wordt gekeken naar de populaire toeristische kernen binnen de gemeente. Zo telt Renesse bijvoorbeeld meer dan 18 toeristische slaapplekken per inwoner. Let wel, in de praktijk zijn nooit alle toeristische slaapplekken bezet. Figuur 2 toont deze verhouding tussen het aantal slaapplekken en het aantal inwoners per woonplaats.

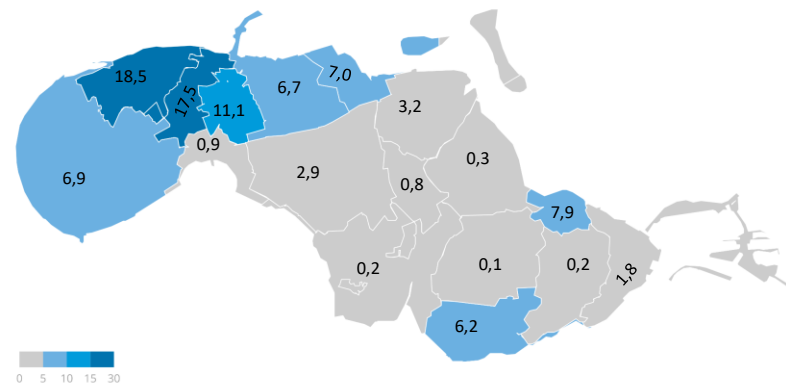
Figuur 1 | Aantal toeristische slaapplekken per woonplaats 2022⁵

*Alle getallen in bovenstaande figuur zijn afzonderlijk afgerond.

⁴ De grenzen van de woonplaats zijn de administratieve grenzen.

Figuur 2 | Aantal toeristische slaapplekken per inwoner per woonplaats 2022

*Alle getallen in bovenstaande figuur zijn afzonderlijk afgerond.

⁵ Figuur 1 en 2 zijn gemaakt met ANP/LocalFocus. Bron: Aanboddatabase verblijfsrecreatie HZ Kenniscentrum Kusttoerisme.

2. Overnachtingen op Schouwen-Duiveland

Overnachtingen op Schouwen-Duiveland

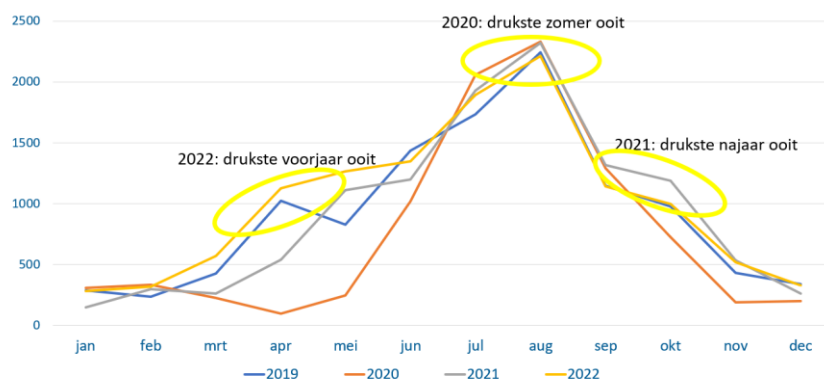
Het aantal toeristische overnachtingen op jaarbasis ligt voor Schouwen-Duiveland de afgelopen jaren boven de 5 miljoen. Het jaar 2020 was een uitzondering door de COVID-19 pandemie. Zelfs toen het weer mogelijk was om op vakantie te gaan, bleven veel verblijfsbezoekers voorzichtig. Dit was ook nog het geval in 2021. In 2022 is het aantal overnachtingen gestegen naar een recordhoogte van ruim 5,7 miljoen.

Naast het record in aantal overnachtingen zijn er de laatste jaren nog meer records gebroken: de zomer van 2020, het najaar van 2021 en het voorseizoen van 2022 waren voor de provincie Zeeland de drukste ooit voor wat betreft verblijfsbezoek.

Tabel 3 | Ontwikkeling aantal overnachtingen Schouwen-Duiveland 2018-2022

Jaren	Toeristische overnachtingen
2018	5.432.500
2019	5.580.000
2020	4.394.500
2021	5.355.500
2022	5.742.200

Figuur 3 | Aantal overnachtingen per maand in Zeeland, gemeten door het CBS

Overnachtingen naar accommodatietype

Tabel 4 toont het aantal overnachtingen in gemeente Schouwen-Duiveland gespecificeerd naar accommodatietype. Het verschil tussen de categorie 'toeristische overnachtingen' en 'vaste gasten' is dat de laatste categorie een seizoens- of jaarplaats heeft op een (mini)camping of jachthaven of dat zij een tweede woning bezit.

- Het totaal aantal overnachtingen dat is doorgebracht in de gemeente in 2022 is 5.742.200;
- Toeristische overnachtingen in 2022 zijn met bijna 500.000 overnachtingen gestegen ten opzichte van 2021⁶;
- Toeristische overnachtingen zijn 63% van het totaal⁷;
- Toeristisch kamperen is in 2022 met 11% gestegen ten opzichte van 2021⁸;
- 88% van de kampeerovernachtingen vindt plaats op reguliere campings en 12% op minicampings⁹;
- 51% van de totale overnachtingen (toeristisch kamperen en vast kamperen opgeteld) vindt plaats op een (mini)camping¹⁰;
- Overnachtingen doorgebracht in particuliere woningen en kamers bedraagt 11% van alle overnachtingen¹¹.

Tabel 4 | Toeristische overnachtingen naar accommodatietype in 2022

Accommodatietype	Schouwen-Duiveland
Toeristische overnachtingen	2022
Toeristisch kamperen op camping	1.404.000
Toeristisch kamperen op minicamping	232.300
Hotel en pension	418.000
Bungalowpark / vakantiewoning	910.500
Particuliere verhuur (woning / logies)	618.800
Jachthaven - passanten	34.900
Totaal	3.618.900
Vaste gasten	
Vast kamperen op camping	1.207.900
Vast kamperen op minicamping	78.000
Vaste ligplaatsen	122.400
Tweede woningen	714.900
Totaal	2.123.300
TOTAAL	5.742.200

*Alle getallen in bovenstaande tabel zijn afzonderlijk afgerond.

⁶ 3618.900 - 3.146.600

⁷ 3.618.900 / 5.742.200 = 63%

⁸ (1.255.900 + 201.800) / (1.404.000 + 232.300) = + 11%

⁹ (1.404.000 + 1.207.900) versus (232.300 + 78.000)

¹⁰ (1.404.000 + 232.300 + 1.207.900 + 78.000) / 5.742.200

¹¹ 618.800 / 5.742.200

Spreiding overnachtingen over de gemeente

Tabel 5 laat zien waar de overnachtingen worden gemaakt. Wederom ligt de nadruk op de Kop van Schouwen, gevolgd door de kernen die aan het Grevelingenmeer liggen. Dit is in lijn met het overzicht van waar de verblijfseenheden zich bevinden. Renesse, Burgh-Haamstede en Noordwelle herbergen circa 60% van de slaappleatsen en zijn goed voor circa 67% van de overnachtingen.

Tabel 5 | Spreiding overnachtingen 2022

Woonplaats	Aandeel overnachtingen
Renesse	30%
Burgh-Haamstede	28%
Noordwelle	9%
Brouwershaven	8%
Scharendijke	7%
Bruinisse	7%
Ellemeet	3%
Zierikzee	2%
Kerkwerve	1%
Zonnemaire	1%
Sirjansland	1%
Ouwerkerk	1%
Noordgouwe	0,5%
Oosterland	0,2%
Dreischor	0,2%
Nieuwerkerk	0,1%
Serooskerke	0,1%
Totaal	100%

*Alle percentages in bovenstaande tabel zijn afzonderlijk afgerond.

3. Het economisch belang van toerisme op Schouwen-Duiveland

In dit hoofdstuk worden de toeristische bestedingen, economische impact én de hieraan gekoppelde werkgelegenheid in gemeente Schouwen-Duiveland in beeld gebracht. Om de totale toeristische bestedingen in de gemeente onder te kunnen verdelen naar accommodatietype ontbreekt onder andere uitgebreide data en informatie over toeristische bestedingen in het algemeen. Om schijnnaauwkeurigheid te voorkomen zijn de analyses over toeristische bestedingen en economische impact van toerisme op Schouwen-Duiveland in dit hoofdstuk voornamelijk op hoofdlijnen uitgevoerd en weergegeven.

Toeristische bestedingen

Uit data van het onderzoek Vakanties van Nederlanders (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2022) kunnen gegevens over bestedingen van toeristen worden herleid. Binnen deze bestedingscijfers kan onderscheid worden gemaakt tussen bepaalde categorieën van uitgaven: accommodatie, vervoer, horeca en overig (boodschappen, entree, etc.). In tabel 8 zijn de cijfers weergegeven.

Tabel 8 | Bestedingen van toeristen in Zeeland in 2022, per persoon per nacht

Vakantie-uitgaven	Per nacht
Accommodatie ¹²	€ 29,27
Vervoer	€ 7,23
Horeca	€ 10,78
Winkels	€ 4,75
Uitstapjes	€ 1,78
Overig	€ 0,99
Totale uitgaven	€ 54,81

¹² Alleen voor deze categorie vakantie-uitgaven zijn cijfers op Zeeuws schaalniveau beschikbaar. De overige categorieën vakantie-uitgaven betreffen cijfers op landelijk schaalniveau.

Bestedingen van vaste gasten

Ook over de vaste gasten in Zeeland zijn bestedingscijfers bekend, onder andere uit het Vaste Gasten Onderzoek 2022 van HZ Kenniscentrum Kusttoerisme. Dit onderzoek geeft inzicht in de bestedingen van vaste gasten in Zeeland waarbij onderscheid kan worden gemaakt tussen de volgende categorieën per accommodatietype: eten en drinken buitenshuis, dagelijkse boodschappen, overige aankopen in winkels, overige uitgaven en entree/toegang voor activiteiten. In tabel 9 op de volgende pagina zijn deze cijfers overzichtelijk weergegeven per accommodatietype van vaste gasten in Zeeland.

Tabel 9 | Bestedingen van vaste gasten in Zeeland, per persoon per dag per accommodatietype

	Eten & drinken buitenshuis	Dagelijkse boodschappen	Overige aankopen in winkels	Overige uitgaven	Entree / toegang voor activiteiten	Totaal
Vast kamperen op jaarplaats	€ 7,14	€ 4,15	€ 5,00	€ 3,13	€ 1,67	€ 21,08
Vast kamperen op seizoenplaats	€ 7,32	€ 4,88	€ 5,00	€ 3,02	€ 1,78	€ 22,00
Vaste ligplaatsen	€ 10,00	€ 6,67	€ 7,14	€ 5,00	€ 1,79	€ 30,60
Tweede woningen	€ 12,50	€ 7,07	€ 5,00	€ 5,00	€ 1,83	€ 31,40

In tegenstelling tot een ‘normale’ verblijfsbezoeker heeft een vaste gast ook jaarlijkse uitgaven. Deze kosten zijn ook in beeld gebracht in het Vaste Gasten Onderzoek 2022 van HZ Kenniscentrum Kusttoerisme. De hoogte van deze jaarlijkse uitgaven verschilt per accommodatietype. Ook zijn niet alle kostenposten van toepassing op de verschillende typen. Zo hebben vaste gasten met een tweede woning of stacaravan op een jaarplaats niet te maken met stallingskosten. Het onderzoek laat zien dat respondenten met een tweede woning op jaarbasis de meeste uitgaven hebben (€ 10.527). Daarna volgt een jaarplaats met € 8.808.

De jaarlijkse kosten voor een seizoenplaats (€ 3.480) of vaste ligplaats (€ 2.038) liggen een stuk lager. Grote verschillen zijn zichtbaar binnen de kostenpost lokale belastingen en de kosten voor gas, water en elektra. Dit varieert van enkele tientallen euro’s tot meer dan € 1.000. De jaarlijkse kosten verschillen per type verblijfsaccommodatie en worden gespecificeerd weergegeven in tabel 10. Zie hoofdstuk 8 van het Vaste Gasten Onderzoek 2022 voor een uitgebreide analyse van de (jaarlijkse) uitgaven van vaste gasten in Zeeland.

Tabel 10 | Jaarlijkse uitgaven van vaste gasten in Zeeland in 2022, naar accommodatietype

	Tweede woning	Jaarplaats	Seizoenplaats	Vaste ligplaats
Huur van de standplaats/licplaats	€ -	€ 3.538	€ 2.900	€ 1.100
Hypotheek / lening verblijfsaccommodatie	€ 4.000	€ 3.500	€ -	€ -
Lokale belastingen (bijv. rioolheffing, toeristenbelasting)	€ 1.246	€ 300	€ 245	€ 60
Bijdrage Vereniging van Eigenaren	€ 400	€ -	€ -	€ -
Gas / water / elektra	€ 1.100	€ 400	€ 135	€ -
Verzekeringen	€ 361	€ 220	€ -	€ 308
Stalling buiten het seizoen	€ -	€ -	€ 200	€ 570
Schoonmaak	€ 570	€ 275	€ -	€ -
TV / telefonie / internet	€ 500	€ 125	€ -	€ -
Contributie boekingsysteem / website / promotie	€ 1.350	€ -	€ -	€ -
Overig	€ 1.000	€ 450	€ -	€ -
Totaal	€ 10.527	€ 8.808	€ 3.480	€ 2.038

Totale bestedingen

Tabel 11 | Totale bestedingen door verblijfsbezoekers op Schouwen-Duiveland in 2022

	Aantal overnachtingen	Totale bestedingen
Toeristisch verblijf	3.618.900	€ 198.369.000
Vaste gasten		
▪ Vast kamperen op jaarplaats	1.207.900	€ 24.501.000
▪ Vast kamperen op seizoensplaats	78.000	€ 1.662.000
▪ Vaste ligplaatsen in jachthavens	122.400	€ 3.617.000
▪ Tweede woningen	714.900	€ 21.808.000
Jaarlijkse uitgaven van vaste gasten		€ 46.043.000
Totaal	5.742.200	€ 296.000.000

*Alle getallen in bovenstaande tabel zijn afzonderlijk afgerond.

Ontwikkeling bestedingen 2018 – 2022

Tabel 12 | Ontwikkeling bestedingen door verblijfsbezoekers op Schouwen-Duiveland 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Toeristisch verblijf – bestedingen tijdens vakantie				€ 180.963.000	€ 198.369.000
Vaste gasten – bestedingen tijdens vakantie	€ 152.001.500	€ 152.565.000	€ 75.049.000	€ 53.820.000	€ 51.588.000
Vaste gasten – jaarlijkse uitgaven	€ 39.816.500	€ 40.807.000	€ 40.681.000	€ 46.351.000	€ 46.043.000
Totaal	€ 191.818.000	€ 193.372.000	€ 115.730.000	€ 281.134.000	€ 296.000.000

*Alle getallen in bovenstaande tabel zijn afzonderlijk afgerond.

Economische impact

De berekening van de economische impact vindt plaats met behulp van een input-outputmodel (IO-model). IO-modellen laten zien in welke sectoren de effecten van elke bestede euro terecht komen, uitgedrukt in output, toegevoegde waarde en werkgelegenheid. Het is belangrijk op te merken dat het hier gaat om de economische impact van de bestedingen die de verblijfsbezoeker doet tijdens de vakantie.

Investerings van consumenten (bijv. aanschaf chalet), bedrijven (bijv. bouw of verbouw voorzieningen) en overheid zijn nog niet meegeteld. De totale economische spin-off van toerisme is dus nog groter. Dankzij toerisme is ook het draagvlak voor maatschappelijke voorzieningen groter. Jaarlijks vinden miljoenen overnachtingen plaats in de gemeente Schouwen-Duiveland. Samen met de lokale bevolking zorgt dit voor een breed draagvlak voor bijvoorbeeld zorgvoorzieningen, openbaar vervoer, et cetera.

Allereerst worden de bestedingen van toeristen onderverdeeld naar bedrijfsklassen volgens de indeling van het CBS. Deze bestedingen zijn uitgedrukt in 'marktprijzen': prijzen die door consumenten worden betaald. Het IO-model is echter genoteerd in basisprijzen. Basisprijzen zijn prijzen exclusief belastingen, product gebonden subsidies en handels- en vervoersmarges. Alle prijzen worden daarom gecorrigeerd voor BTW en eventuele accijnzen (bijvoorbeeld brandstofaccijnzen).

In het IO-model wordt vervolgens zichtbaar welke sectoren nodig zijn om de bestedingen mogelijk te maken: de horeca heeft bijvoorbeeld

elektriciteit en gas nodig van energiebedrijven om gasten te kunnen bedienen. Deze directe en indirecte relaties worden met het IO-model inzichtelijk gemaakt.

In bijlage 1 wordt het IO-model stap voor stap toegelicht. Uiteindelijk resulteert de berekening in de toegevoegde waarde die gecreëerd wordt in de regionale economie van gemeente Schouwen-Duiveland en de werkgelegenheid die daarmee samenhangt.

Bij het berekenen van de werkgelegenheidseffecten wordt geen rekening gehouden met een aantal factoren:

- Seizoen effecten of overwerken, de benodigde arbeid is omgerekend naar banen, uitgaande van de gemiddelde arbeidsproductiviteit in de verschillende sectoren.
- Het IO-model is een lineair model, er wordt niet van uitgegaan dat het bestaande personeel meer of efficiënter gaat werken.
- Ook wordt geen rekening gehouden met de werking van de arbeidsmarkt, zoals dat een toenemende vraag naar arbeid zou kunnen leiden tot loonstijgingen.
- Ten slotte wordt ook geen rekening gehouden met pendel van werknemers en het daarmee samenhangende weglekken van inkomen, bijvoorbeeld inwoners van andere gemeenten die in gemeente Schouwen-Duiveland werken of omgekeerd.

Tabel 13 | Economische effecten van verblijfstoerisme op Schouwen-Duiveland 2016-2018 en 2021-2022

	Totale bestedingen verblijfstoerisme	Gecorrigeerde bestedingen (na aftrek belastingen)	Toegevoegde waarde	Werkgelegenheid als gevolg van verblijfstoerisme (aantal banen)	Aandeel in totale werkgelegenheid
2016	€ 176.887.000	€ 122.455.500	€ 66.431.000	1.880	12%
2017	€ 182.746.000	€ 130.626.000	€ 70.820.500	1.990	13%
2018	€ 191.818.000	€ 137.070.000	€ 74.364.500	2.090	13%
2021	€ 281.134.000	€ 180.624.000	€ 93.006.000	2.900	18%
2022	€ 296.000.000	€ 197.701.000	€ 101.762.000	3.180	19%

*Alle getallen in bovenstaande tabel zijn afzonderlijk afgerond.

De economische impact van het verblijfstoerisme voor Schouwen-Duiveland is zeer groot. De bestedingen ter waarde van € 296 miljoen zorgden voor 3.180 banen in de gemeente, verspreid over alle economische sectoren. Tabel 14 op de volgende pagina laat zien in welke sectoren de banen worden gegenereerd.

Het verblijfstoerisme genereert 19% van alle banen in gemeente Schouwen-Duiveland. In bovenstaande cijfers is de economische impact van dagtoerisme nog niet meegenomen. De totale impact van toerisme is dus nog groter.

Tabel 14 | Economische effecten van verblijfstoerisme op Schouwen-Duiveland 2022 – verdeeld naar sectoren

	Gecorrigeerde bestedingen (na aftrek belastingen)	Toegevoegde waarde	Werkgelegenheid (aantal banen)
A Landbouw, bosbouw en visserij		€ 224.000	2
B Delfstoffenwinning		€ 8.000	0
C Industrie	€ 519.000	€ 1.842.000	15
D Energievoorziening		€ 58.000	0
E Waterbedrijven en afvalbeheer		€ 70.000	1
F Bouwnijverheid		€ 220.000	2
G Handel		€ 7.254.000	96
H Vervoer en opslag		€ 794.000	9
I Horeca	€ 175.646.000	€ 79.971.000	2.780
J Informatie en communicatie		€ 214.000	2
K Financiële dienstverlening		€ 291.000	2
L Verhuur en handel van onroerend goed		€ 1.379.000	2
M Zakelijke dienstverlening		€ 1.831.000	26
N Openbaar bestuur en overheidsdiensten		€ 157.000	2
O Onderwijs		€ 223.000	3
P Gezondheids- en welzijnszorg		€ 32.000	1
Q Cultuur, sport en recreatie	€ 16.367.000	€ 6.978.000	230
R Overige dienstverlening		€ 215.000	3
Handels-en vervoersmarges	€ 5.168.000		
Totaal	€ 197.701.000	€ 101.762.000	3.180

*Alle getallen in bovenstaande tabel zijn afzonderlijk afgerond.

4. Bijlagen

Bijlage 1 – Het input-outputmodel

Het berekenen van de economische effecten van toerisme vindt plaats met behulp van een input-outputmodel. De keuze voor gebruik van dit model wordt hieronder toegelicht.

In Nederland worden veel verschillende modellen gebruikt voor het berekenen van economische impact. Met name in de context van toerisme en vrije tijd bleek dat deze verschillende berekeningen veel vragen oproepen. Reden voor Breda University of Applied Sciences (BUAs), partner van HZ Kenniscentrum Kusttoerisme, om continu onderzoek te doen naar de beste methode om de economische impact van toerisme en vrije tijd op regionaal niveau te meten. De conclusie is dat, met name voor toepassingen op regionaal niveau, het IO-model zeer veel mogelijkheden biedt. IO-modellen laten zien in welke sectoren de effecten van elke bestede euro terecht komen, uitgedrukt in output, toegevoegde waarde en werkgelegenheid. Daarom hanteert HZ Kenniscentrum Kusttoerisme dit model altijd voor economische impactanalyses van toerisme en toeristische ontwikkelingen.

Het input-outputmodel beschrijft de relaties tussen bestedingen (=input) enerzijds en de productie (=output) die daarvoor in de verschillende bedrijfsklassen nodig is. Deze relaties zijn in elke regio anders, afhankelijk van de aanwezige bedrijvigheid in regio's. Met behulp van deze relaties worden zowel de directe als de indirecte effecten zichtbaar gemaakt. Direct zijn de effecten bij sectoren die rechtstreeks verkopen aan toeristen. Bijvoorbeeld de werkgelegenheid op de camping waar de toerist verblijft of de bakker waar de toerist zijn brood koopt. Indirect zijn de effecten in de sectoren die leveren aan de sectoren die verkopen aan de toeristen. Zoals de werkgelegenheid bij de groothandel die producten levert aan de camping.

Niet berekend worden de afgeleide effecten: het feit dat extra inkomen in de verschillende sectoren ook weer leidt tot meer bestedingen. Bij het gebruik van een input-outputmodel wordt ook geen rekening gehouden met eventuele negatieve effecten. Er wordt van uitgegaan dat de bestedingen die worden opgevoerd als input niet leiden tot een afname van bestedingen elders. Daarnaast geldt bij een input-outputmodel de aanname dat de benodigde productiecapaciteit (arbeid, kapitaal, machines) vrij inzetbaar is voor het realiseren van deze input; oftewel dat de extra productie niet ten koste gaat van productie in andere sectoren. Overigens zijn een aantal van deze beperkingen gereduceerd als onderdeel van het onderzoek bij BUAs.

Om de berekeningen te kunnen uitvoeren is er een input-outputtabel specifiek voor de regio nodig. Dit is een tabel die antwoord geeft op de vraag hoeveel elke sector levert aan zichzelf, aan andere sectoren en aan hun uiteindelijke afnemers. Alleen op basis van een input-outputtabel kan de stap worden gemaakt van de directe effecten naar de totale effecten (direct + indirect). Er blijkt namelijk uit hoeveel output er in elk van de sectoren van de economie nodig is, om er voor te zorgen dat er producten en diensten geleverd kunnen worden aan (bijvoorbeeld) toeristen.

Input-outputtabellen zijn veelal alleen beschikbaar op nationaal niveau. Speciaal voor dit onderzoek hebben onderzoekers van BUAs een input-outputtabel voor gemeente Schouwen-Duiveland samengesteld.